

La frase del dia

“Els interessos de Bartomeu a Qatar expliquen el contracte que va signar el Barça”

Agustí Benedito, EXCANDIDAT A LA PRESIDÈNCIA DEL BARÇA

Tribuna

Josep Vallverdú. Escriptor

La llengua: 1901-1931

Al Congrés dels Diputats, de 1901 a 1931, durant els trenta anys darrers del sistema de torn de partits, –liberals i conservadors– es va suscitar i mantenir, amb episodis diversos, la qüestió de l'ús del català, el seu ensenyament fins on fos possible i, en definitiva, la importància que calia donar-li com a idioma. Els diputats i senadors catalans o els seus adversaris intervingueren en interpellacions als ministres d'Instrucció Pública i de Governació, a propòsit del tema.

LA QÜESTIÓ S'ARROSSEGAVA de feia temps, però fou al tombant de segle que va arribar a les cambres. Direm d'entrada que els governs, fossin del color que fossin, no tenien en compte les intervencions i iniciatives d'aquells diputats catalans i, per boca de parlamentaris o pròpia, responien que aquell tema no podia ser pres en consideració, tombaven d'entrada, sense arribar a debat ni encara menys a votació, les pretensions dels diputats catalans. Només en una ocasió aconseguiren, l'any 1916, que passés a debat una d'aquelles mocions, però fou derrotada. L'argument dels defensors de l'exclusivitat del castellà era molt arreladament primari: l'espanyol era la llengua oficial d'Espanya, idioma universal, l'únic que tenia importància.

EL 1768 S'HAVIA ELIMINAT el català a les escoles, després d'un debat del Consejo de Castilla. Passats cent trenta anys, el 1900, havia encès les ires de l'espanyolisme la carta pastoral del doctor Josep Murgades, bisbe de Barcelona, instant a l'ensenyament de la doctrina en català. Al·legava que “ja que, amb una paciència a penes concebible, sofrim tant de temps el jou d'ésser administrats, ensenyats i jutjats en castellà... siguem exigents almenys a ésser instruïts en català en allò que mira al cel”. El bisbe no es va entretenir a endolcir el missatge: anava al gra. El comte de Romanones, ministre d'Instrucció Pública, replica el 1902 sotmetent a la firma

del rei un real decret pel qual obligava els mestres a ensenyar la doctrina cristiana en castellà. Romanones explica que el decret vol eliminar l'ensenyament “en llengua distinta del castellano”, conducta que els inspectors han detectat “en alguna regió de nuestra Patria” i això produeix perturbació en els esperits, perquè “ocasiona desuso del lenguaje” (es refereix a l'idioma “nacional”, del qual fa l'elogi com sempre, en tant que llengua imperial, que portà la fe al Nou Món, idioma de Cervantes, etcètera).

LA PREMSA DE MADRID posà el crit al cel, com encara fa avui dia sempre que compara llengües o s'esvalota davant un triomf de qualsevol aspecte del catalanisme. El text del bisbe era vist com un ultratge. A banda d'això, quatre sessions al Senat foren aprofitades per a tantes altres interpellacions al ministre de la Governació i al president del Consell de Ministres, que eren Dato i Silvela. Els senadors més actius en la protesta afirmaven, no pas en to simplement analític, sinó sovint a crits, que el text del bisbe barceloní

“El 1768 s'havia eliminat el català a les escoles. Passats 130 anys, la pastoral del bisbe Murgades, instant a ensenyar la doctrina en català, encén les ires a Espanya

treia eficàcia a la predicació i ensenyament de la doctrina en llengua castellana, preconitzava el desterrament del bell idioma castellà amb l'objectiu de substituir-lo pel “dialecto”. Alguns demanaven que el doctor Morgades fos portat als tribunals perquè “incitava les masses a aixecar-se, irades, contra la mare Espanya”. Durant molts anys, el tema continuà, ara al Congrés; i aquí els diputats catalans, almenys els més conscients de la virulenta campanya, que ara ja atacava l'existència mateixa de la nostra llengua, aixecaren la veu defensant la seva normalització i natural expansió. No debades des de començaments de segle s'havia produït un enfortiment del sentiment catalanista, ara en clau expansiva: creació de partits catalans, la Lliga com a més estès, catalanització del republicanisme salmeronià, Mancomunitat, Institut d'Estudis Catalans, entrada no oficial del català en algunes escoles, doctrina nacionalista (Prat de la Riba) que afeblia el regionalisme. Tot plegat enfuria els adversaris, que volien deixar el català reduït a l'ús domèstic.

DE LA BANDA D'ENÇÀ, fossin liberals o conservadors, carlistes, republicans o de la Lliga, els nostres diputats defensaven la normal presència pública de la llengua, en debats dignes de ser llegits, que apareixen abreujats en els llibres de Ferrer Giró, Josep Benet i Josep Maria Solé Sabaté. Els noms dels diputats més actius són Ferrer i Vidal, Maluquer i Viladot, Joan Moles, Raimon d'Abadal, Joan Ventosa, Felip Rodés, Morera i Galícia, Lluís Domènech i Montaner i Joan Cañellas. El 1916 es demanà per boca de Francesc Cambó l'oficialitat del català i el debat durà sis mesos. Repetí la proposta en aquell mateix any Morera i Galícia i arribà a votar-se: 13 vots a favor i 120 en contra. Era d'esperar.

S'HAVIA D'ARRIBAR a la República i a l'Estatut de 1932 per començar a guanyar terreny. I encara suem.

De set en set

Ignasi Riera

Erretan

Nom artístic de Florentino Fernández de Retana Lobo, navarrès de Lizarrta del 1954, fill del pintor Florentino Retana, de qui veiem

una notable exposició antològica ara fa dos anys, a la Ciudadela de Pamplona. Erretan és pintor i escultor, que ja exposava a Barcelona el 1978, i que ara mostra la seva producció artística en espais del cor de Madrid, gairebé sempre a tocar del barri de Malasaña. Havia estudiat arquitectura, se sent atret pel constructivisme en tant que intuítiu que reflexiona, enamorat de les formes geomètriques i que treballa, com a escultor, tant amb planxes de metall com amb pigments i serradures. A tall d'anècdota: assaboria, un dia, amb la dona, bombons de xocolata i va convertir l'embotcall en figures histriòniques de guerrers (amb llança i tot). I també treballa amb les fotografies d'algú que és capaç de copsar formes i matisos que suggereixen i que transfiguren escenes de la vida quotidiana. Autodidacte, admira Giacometti, Brancusi, Oteiza o Chillida. En una exposició al Palau Ducal de Medinaceli, la força de l'escultor enlluernava. I aquests dies ha portat a Madrid la mostra d'un treball de fa trenta-tres anys a la Torrassa de l'Hospitalet, en un mural en què una reproducció-homenatge al Gernika picassà tapava signes, encara!, d'exaltació franquista. Un dels germans del Floren, el novel·lista sabadellenc Juan Retana, ha escrit que la relectura, visual, de l'obra del seu germà el porta a repetir-se versos de Kavafis. I jo, com que vaig conèixer aquest artista plàstic, fa ja molts anys, als migdies de Can Boadas, no puc separar la contemplació de la seva obra amb una saborosa col·lecció de còctels... dels del temps de la gran amiga Dolors Boadas. Pel cromatisme, per la capacitat de seducció, perquè mai no et deixa indiferent, perquè sempre et sents cridat a demanar-li una segona ronda.

Sísif

Jordi Soler

